

INFORMACIJA

o obezbjeđenju prostornih kapaciteta za rad Zavoda za vještačenje invaliditeta

Ratifikacijom Konvencije UN o pravima osoba sa invaliditetom 2009. Crna Gora se obavezala da promoviše, zaštititi i osigura potpuno i jednako uživanje svih ljudskih prava i osnovnih sloboda svih osoba sa invaliditetom, i da promoviše zaštitu njihovog ljudskog dostojanstva. Ustavom Crne Gore u članu 68 garantuje se posebna zaštita licima sa invaliditetom. Najzad, Programom ekonomskih reformi Vlade Crne Gore (2022-2024), reforma sistema utvrđivanja invaliditeta, prepoznata je kao prioritetna mjera bez čije realizacije nije moguće zaokružiti reformu sistema socijalnog staranja.

U okviru reforme, pripremljen je Nacrt zakona o jedinstvenom vještačenju invaliditeta, čije se usvajanje očekuje na Prvom redovnom zasjedanju Skupštine Crne Gore u 2023. Zakonom je predviđeno osnivanje specijalizovane ustanove za jedinstveno vještačenje invaliditeta - Zavoda za vještačenje invaliditeta (u daljem tekstu: Zavod), sa ciljem sprovođenja postupka jedinstvenog vještačenja invaliditeta. **Za potrebe početka rada Zavoda, koji osniva Vlada Crne Gore, neophodno je pravovremeno obezbijediti prostorne kapacitete.**

Strukturnu reformu sistema utvrđivanja/procjene invaliditeta sprovodi Ministarstvo rada i socijalnog staranja, uz finansijsku podršku EU i tehničku podršku Kancelarije UNDP u Crnoj Gori kroz implementaciju projekta *Reforma sistema utvrđivanja invaliditeta*. Cilj reforme je uspostavljanje jedinstvenog tijela vještačenja (Zavod) i uvođenje jedinstvenih nacionalnih kriterijuma i metodologije za utvrđivanje invaliditeta zasnovanih na modelu ljudskih prava kojim se zamjenjuje, trenutno dominantni, medicinski model. Jednom dobijeno stručno mišljenje odnosno rješenje Zavoda o statusu lica sa invaliditetom osnov je za ostvarivanje svih prava u svim resorima.

Ostvarivanje prava po osnovu invaliditeta za oko 55.000 građana i njihovih porodica (različita materijalna davanja i socijalne usluge, invalidska penzija, zapošljavanje i profesionalna rehabilitacija, prava po osnovu obrazovanja, razne subvencije i itd.), direktno zavisi od kvaliteta sistema procjene invaliditeta.

Postojeći sistem veoma je složen i za ostvarivanje prava iz nadležnosti različitih organa, lice mora proći kroz zaseban proces vještačenja i utvrđivanja stepena invaliditeta bez obzira na prethodne nalaze vještačenja. Različiti kriterijumi dovode do nejasnoća, između ostalog i situacije da dvije osobe za istu vrstu oštećenja, zavisno od tijela koje vještači, mogu imati različite procenete oštećenja, a samim tim i obim prava, što je u direktnoj suprotnosti sa ciljevima Konvencije UN.

Po uspostavljanju novog sistema, osobe sa invaliditetom će biti u mogućnosti da svoja prava ostvaruju na jednostavniji i pravedniji način, a istim će biti omogućeno i bolje praćenje i prevencija potencijalnih zloupotreba prava na materijala davanja i drugih prava kao i usluga.

Na osnovu jedinstvene metodologije i kriterijuma Zavod će obavljati poslove vještačenja (procjene) invaliditeta za potrebe pet resora: socijalna i dječija zaštita, obrazovanje, penzijsko-invalidsko osiguranje, zapošljavanje i boračka i invalidska zaštita. Zavod za vještačenje invaliditeta će zamijeniti postojećih 30 komisija, dok će usvajanjem novih jedinstvenih kriterijuma i metodologije za procjenu invaliditeta u značajnoj mjeri biti unaprijeđen postupak ostvarivanja prava. Konačno, informacioni sistem Zavoda će generisati prvi e-Registar lica sa invaliditetom u Crnoj Gori.

Na osnovu pripremljene Analize procjene uticaja Zakona o jedinstvenom vještačenju invaliditeta na budžet Crne Gore, predviđeno je radno angažovanje 20 izvršilaca u Zavodu. Poslovi vještačenja će se obavljati od strane minimum četiri prvostepene i jedne drugostepene komisije vještaka.

Cijeneći potrebu za obezbjeđenjem prostornim kapacitetima neophodnih za osnivanje i rad Zavoda za vještačenje invaliditeta Ministarstvom rada i socijalnog staranja predlaže da se dio objekta (površine 524m², koji se nalazi na katastarskoj parceli 3784), izgrađenog za potrebe JU Centar za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom, koja je u vlasništvu Vlade Crne Gore, ustupi bez nadoknade za potrebe Zavoda za vještačenje invaliditeta. Predmetni prostor ustupa se kao neopremljen, a sredstva za adaptaciju i opremanje prostorija, u skladu sa važećim standardima pristupačnosti objekata za OSI, obezbjeđena su projektom *Reforma sistema vještačenja invaliditeta*.

Na ovaj način bi se obezbijedile prostorne pretpostavke za osnivanje i rad Zavoda za vještačenje invaliditeta, koji će doprinjeti uspostavljanju pravednijeg sistema kao i ravnopravnijeg i lakšeg pristupa pravima na sve vrste materijalnih davanja, usluga i drugih prava za lica sa invaliditetom, što predstavlja afirmaciju posvećenosti Vlade Crne Gore da unaprijedi položaj lica sa invaliditetom.